

FÁKÉRT SZÓLÓ SZAVAK

244
A nagyvárost, járva mind gyakrabban teszem fel a kérdést magamnak: lesznek-e új városligeteink? Elérhetjük-e, hogy újabb összefüggő nagy zöldterületeket, üde oázisokat hozzanak létre a nagyvárosok körengeteiben?

Néhány hónapja még azok kissé „elaltatott” a statisztika: 1938-ban még csak 380 hektárnyi park, zöld volt a magyar városokban (a helységekhez tartozó erdőket nem számítva), ma pedig már 1400.

Mint sok más magyar állampolgár, magam is arra a következtetésre jutottam, hogy minden rendben van. Úgy láttam, ezt mutatják az új lakótelepek is. Hiszen Budapest és több magyar város centruma majdnem összefüggő kősvatagot képez, ahol többnyire csak csenevész fácskák kapnak helyet a járdák mentén, az új városrészekben viszont szemet nyugtató zöld gyepek, sűrű fák fogadják az embert.

Csak egy a baj: *mint-ha kicsik lennének azok a zöld foltok.*

De hiába kezdi bön-gészni az ember a számokokat: nemigen lesz több okosabb. Mire jutunk például, ha azt olvassuk,

hogy Budapest VII. kerületében alig 0,25 négyzetméternyi vegetáció jut egy lakosra, az obudai lakótelepen viszont valamivel több mint 3? Ha ugyanis megnézzük, mennyi az a három négyzetméter valójában, kiderül: oly kevés, hogy a focizó gyerekek majdnem beverik a környező házak alakait.

Némi utánjárással kiderült, hogy egy régi rendelkezés előírásai szerint *legalább 5 négyzetméter* parkosított területet kell szánni egy főre az ország új lakótelepein. Csakhogy alig akad olyan új városrésznünk, ahol megvan ez a minimum. Pedig kezdetben, az építkezés időszakában többnyire megvolt még. De aztán...

Hogy mi történik ezután, arról már vagy tizenkét esztendővel ezelőtt leckét kaptam Pécs-Uránvárosban, ahol akkor éltem. A tervezők viszonylag nagy, szabad területet hagytak a házak között a Páfrány utca mellett. Az egyik vállalat vezetője éppen ilyen térségre vadászott, s örömtől sugárzó arccal újságolta a városi tanácson, milyen értékes helyet „tárt fel”. Mivel a tanács kezdetben ódzkodott, megszólaltak a befo-

lyásos patrónusok csendes nyomást gyakoroltak, s a pihenőtérségre szánt „szabad telekre” egykettőre felhúztak egy újabb panelházat. A vállalat vezetői a legközelebbi értekezleten büszkén hivatkoztak arra, milyen olcsón sikerül lakást „kitermelniük”.

Ugyanerre a kaptafára ment a pihenőterületnek kijelölt „üres” részek beépítése Budapesten a József Attila, a Lakatos úti lakótelepen, Obudán, Újpalotán és másutt. Legfeljebb annyira változatosság, hogy parknak szánt részen sokszor maga a *tanács kezdeményezi* az olcsóbb lakások „kitermelését”.

A 3—4 négyzetméter persze még vagy tizenöt-ször több, mint amennyi „zöldvezet” jut Budapest VI. vagy VII. kerületében egy lakóra. Ezért jobb az ember közérzete az új városrészekben, ha kinéz az ablakon, ha sétál.

De ha már rekreációs igényei vannak (ezzel az idegen szóval nevezik a szakemberek a munkaerő megújulását!), akkor már megrövidítve, becsapott-nak érzi magát. Hiszen hiába keres valami parkot az új lakótelepen, legalább akkorát például, mint mondjuk a VII. kerületben az Almássy tér,

mert ilyen az új városrészekben szinte sehol sincs.

A múlt század városépítészetét olyan kis pihenőtereket hozott létre a körengeteiben, mint a Hunyady, az Almássy vagy Klauzál tér, s olyan nagy parkokat alakított ki, mint a 100 hektáros *Népliget*, a 93 hektáros *Városliget*, a 85 hektáros *Margitsziget*, a 30 hektáros *Városmajor*. Még az utóbbi is lehetőséget nyújt arra, hogy szinte minden korosztály felüldüljön benne. A legkisebbek a játszókajátékok körül zsvajognak, a nagyobbak labdázhatnak, focizhatnak, a szerelmeseik csendes zugot, padot keresnek, az idősebbek sakkoznak, kártyáznak, vagy sütkéreznek.

Az utóbbi években annyit nyit költőtünk a gellérthegy parkterület kialakítására (fogánacs, tarack benőtte elhanyagolt térség volt valamikor), a vásárváros-tól megszabadult Városliget rendezésére, hogy ezek árából akár két új parkot lehetett volna építeni. Csakhogy az igény jóval több ennél. Mivel Budapest és általában városaink lakossága gyorsan emelkedik, az új lakótelepeken pedig alig lehet találni felüldülésre alkalmas ve-

725.095.4

MAHAR
SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI UT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

~~742.27~~

NÉPSZAVA

Zöldterület

1979 NOV 2
a napraszeres kö-
szegzetekben

getációt a zöldbe vágyó tömeg a meglévő parkokba zúdít.

Hol vannak már azok az idők, amikor Arany János a meglehetősen néptelen Margitsziget csendjében sétálva írogatta az Őszikéket? Az ideai szép nyári hétköznapokon már 80-100 ezer ember lépkedett az útjain, a gyepén. A szakemberek szerint ennyit még elbir a sziget. De a vasárnapi inváziót? Hiszen akkor már 200-300 ezer ember árasztotta el azt a 85 hektárt.

A Szabadság-hegyen, a Normafa környékén, a sok százezer láb letapos-ta a fűvet, a termőtalajt, ezért fűgáruval hordták fel az újat, s gondosan elkerítették azt a helyet, amíg az új talaj, a fű megkapaszkodik.

Az ember atavisztikus ösztönnel ragaszkodik a zöldhöz, s ha nem, vagy alig építünk nagyobb parkot a városokban, annak az az ára, hogy tönkretaposunk a meglévőt. Nem használnak a tilalmak: az embertől nem lehet megvonni a természetet.

S mégis, mintha efelé hatnának bizonyos erők. Még 1977-ben mondta ki például egy miniszterj rendelet, hogy legalább 21 négyzetméterre kell majd emelni az új városrészekben az egy főre jutó zöldfelületet. Az ember tapsolna örömeiben (ebből már

jutna parkra, kiserdőre is!), ám azt hallom: bizonyos városrendezők szerint valamikor a hetedik öt éves tervben lehet csak érvényt szerezni ennek a követelménynek. Hamarabb semmi képp.

Dr. Radó Dezső, a Fővárosi Kertészeti Vállalat igazgatója, emlegeti gyakran: a huligánok ellen viszonylag egyszerűbb megvédeni a parkokat, a fákat. Ha ugyanis vandál módon rombolni kezdenek, rendszerint hamar lefogják a kezüket. Sokkal nehezebb viszont a küzdelem a „jól fészült és szent fapusztítók” ellen, akik például a lakás- vagy óvodahiányra hivatkoznak. „Jól fészültnek azért nevezem őket — mondja Radó Dezső —, mert gondosan ügyelnek a törvényszegés betartására, s tanácsi jóváhagyást szereznek a mértéken felüli beépítéshez, a fák kivágásához.”

Haborgunk ugyan, mégis tudomásul vesszük a történeteket. Pedig egy előző kor legjobbjaiktól nem évt a fatalizmust kaptuk örökségül. Dr. Radó Dezső, a hazai parkvédelem tudósa és meszállottja, fellapozza például Lenin összes műveinek 40. kötetét, ahol a következő olvasható: „Határozat E. J. Vevernek, a Gorkij Szanatórium vezetőjének megbüntetéséről. Beleny-

kij, Ivanicsev és Gabalin elvtársak jegyzőkönyvben rögzítették, hogy Vever elvtársnak, a szanatórium vezetőjének utasítására, 1920. június 14-én a szanatórium parkjában kivágtak egy teljesen egészséges lucfenyőt. A szovjet vagyion illetén rongálásáért elrendelem, hogy Vever elvtársat, a Gorkij szovjetbirtokon levő szanatórium vezetőjét, sújtsák 1 havi elzárással”...

A Magyar Tanácsköztársaság sem volt kesztyűs kezű, hiszen ugyan-csak dr. Radó Dezső előszobájában olvashatjuk az 1919-es rendeletet: „Aki a parkokat, fasorokat és élőfákat rongálja, pusztítja, illet elősegíti, vagy elnéz, bünt követel, és a forradalmi törvényszék elé kerül”...

Sok ilyen kiserdőt megálmotunk már, mégis „elfogytak” a végén, mert elfoglalták a helyét lakásoknak, garázsoknak és másnak. Aki ismeri a tanácsok belső döntési mechanizmusát, az tudja: ez ellen addig nem lesz védelem, amíg az igen vagy a nem kimondásában olyan nagy szavuk lesz a városi vagy a kerületi tanácsok műszaki osztályainak, a Fővárosi Tanácsnál pedig a beruházási, illetve a városrendezési és építészeti fősztálynak. Ezek az osztályok és fősztályok ugyanis az emelkedő la-

kásarak szorításában élnek, nincs elég közművesített területük. Ezért sokszor jobb meggyőződésük ellenére ostromolják a tanácsok végrehajtó bizottságait, a tanácsüléseket; tegyék lehetővé a kiserdők, „a feltárt szabad térségek”, vagyis gyakran a kötelezően előirt zöldterületek beépítését. Evtizedek óta így megy, a tanácsi testületek pedig még szinte mindig engedtek a csendes és megújuló erőszaknak.

Az előbb említett osztályok-fősztályok rámenőssége óhatatlanul az eszembe juttatja dr. Radó Dezső szavait: például sportpályát megszüntetni Magyarországon csak az OTSH jóváhagyásával lehet. Vajon nem volna célszerű, ha az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal engedélyéhez kötnék a zöldövezetek beépítését?

Hiszem, hogy megfontolandó ez a javaslat. Reménykedem, egyszer már a tanácsstagok is a sarkukra állnak, és belátják, belátgatják: nem lehet úgy gondolkodni, hogy vagy a park, vagy a lakás. Hamis ez az alternatíva, hiszen mindegyik kell.

Mert egyik nélkül sem tud élni az ember.

Magyar László